

Warszawa, dnia 4 listopada 2008 r.

RPO-599422-YII-1106/08/AŻ/KMP

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Policyjnej Izbie Dziecka w Szczecinie
(Wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 7 października 2008 r. do Policyjnej Izby Dziecka Komendy Miejskiej Policji w Szczecinie, przy ul. Kaszubskiej 35 (zwanej dalej Izbą) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji (zwanego dalej KMP), przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania nieletnich umieszczonych w Izbie, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Izby i jej podstawowych problemach, udzielonej przez Kierownika Izby;
- obejrzelili teren placówki oraz wszystkie pomieszczenia Izby, w tym: sypialnie, umywalnię, toaletę, kuchnię, jadalnię, gabinet lekarski, salę rekreacyjną, salę lekcyjną, salę telewizyjną, magazyn do przechowywania odzieży czystej, pokój wychowawców, izbę dyżurną oraz teren spacerowy;
- zapoznali się z następującą dokumentacją Izby: książką osób zatrzymanych, książką wizyt lekarskich, dziennikiem korespondencji, książką wydarzeń oraz książką ewidencji. Teczki akt nieletnich nie zostały udostępnione osobom wizytującym

Izbę. W dniu 27.10.2008 r. zwrócono się do Komendanta Miejskiego Policji w Szczecinie o podanie podstawy prawnej odmowy udostępnienia teczek akt nieletnich.

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Kierownikowi Izby oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano:

1. sprawozdanie z kontroli Izby przeprowadzonej przez sędziego Sądu Rejonowego w dniu 31.01.2008 r.;
2. zestawienia statystyczne nieletnich przebywających w Izbie w okresie od 01.01.2006 r. do 31.12.2007 r.;
3. protokoły kontroli sanitarnych przeprowadzonych w 2007 r. oraz 2008 r. przez Państwowy Inspektorat Sanitarny w Szczecinie;
4. ramowy rozkład dnia;
5. regulamin Izby (zasady pobytu);
6. prawa umieszczonego w Izbie dziecka;
7. procedury postępowania w sytuacjach szczególnych, takich jak: zakażenie wirusem HIV i czynnikiem biologicznym, pokąsanie przez zwierzę domowe oraz w przypadku zanieczyszczenia pojazdu służbowego potencjalnie zakaźnym materiałem biologicznym.

2. Charakterystyka Izby.

Izba usytuowana jest na terenie Komendy Miejskiej Policji, na pierwszym piętrze budynku D. Pojemność Izby wynosi 30 miejsc (5 npokoi sześciuosobowych).

W Izbie zatrudnionych jest: 9 funkcjonariuszy Policji, Kierownik Izby oraz jeden pracownik cywilny na etacie kelnerki. Z informacji udzielonych przez Pana Kierownika wynika, że liczba funkcjonariuszy zatrudnionych w Izbie zmniejszyła się o 2 osoby w stosunku do 2007 roku. Większość z pracujących obecnie funkcjonariuszy posiada przygotowanie pedagogiczne.

W przypadku umieszczenia w Izbie nieletniej, czynności związane z jej osadzeniem w Izbie wykonuje funkcjonariuszka Komendy Miejskiej Policji w Szczecinie.

W trakcie wizytacji Izby nie przebywała w niej żadna osoba zatrzymana.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej Izby oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły m.in. stwierdzić, że:

1. Każda z sypialni została wyposażona w 6 łóżek. W celu uniemożliwienia nieletniemu samowolnego oddalenia się i kontaktowania z osobami nieupoważnionymi na oknach zainstalowano kraty. We wszystkich pomieszczeniach sypialni grzejniki centralnego ogrzewania zostały zabudowane metalową siatką w celu zapewnienia bezpieczeństwa. Zabezpieczone plastikową przesłoną okienną punkty świetlne gwarantują odpowiednie oświetlenie do czytania i pisania. W każdym pokoju zainstalowano sygnalizację przyzywową (świetlną i dźwiękową). Brakuje natomiast wentylacji grawitacyjnej i mechanicznej. W celu zapewnienia wymiany powietrza osoby pełniące służbę w Izbie zmuszone są codziennie wietrzyć pomieszczenia;
2. Teren spacerowy znajduje się przy wyjściu z budynku Izby. Został zabezpieczony przed możliwością ucieczki za pomocą siatki i osłonięty nią także od góry. Pełni on jednocześnie rolę boiska do gry w piłkę nożną i koszykówkę. Nieletni mogą na nim przebywać jedynie pod opieką funkcjonariusza Izby. W czasie korzystania z terenu spacerowego przez nieletnich, funkcjonariusze Izby wystawiają ławki, które znajdują się w korytarzu prowadzącym na ten teren;
3. W umywalni znajdują się: 2 natryski, 2 brodzki do mycia nóg oraz 4 umywalki. Mimo wyodrębnienia natrysków za pomocą ścian, w dniu wizytacji brak było zasłon, które zapewniałyby intymność podczas kąpieli. Według zapewnień Kierownika nieletni kąpią się w umywalni pojedynczo;
4. W toalecie znajduje się całkowicie zabudowany ustęp dla personelu oraz 2 ustępy dla nieletnich (damski i męski), osłonięte drzwiami do wysokości ok. 1 m;

5. Izba posiada kuchnię, z której posiłki wydawane są bezpośrednio do sąsiadującej z nią jadalni. Obydwa pomieszczenia są utrzymane w dobrym stanie, a pierwsze z nich jest wyposażone w: czajnik elektryczny, lodówkę, kuchnię gazową, piekarnik. Wydawane nieletnim naczynia, jak i sztucce, są jednorazowego użytku. W jadalni nieletni spożywają posiłki dostarczane ze stołówki Komendy Miejskiej Policji. Według informacji udzielonych przez Kierownika, nieletni konwojowany do innej miejscowości, bez względu na odległość, otrzymuje przed odjazdem posiłek i prowiant na drogę;
6. Gabinet lekarski posiada niezbędny sprzęt oraz apteczkę. Z informacji przekazanej przez Kierownika wynika, że w razie potrzeby osoby zatrzymane w Izbie są badane przez lekarza z placówek publicznej służby zdrowia (Pogotowie Ratunkowe);
7. W Sali rekreacyjnej odbywają się zajęcia świetlicowe m.in. zabawy, gry, czytanie prasy i książek. Znajduje się tam również stół do ping ponga. Nieletni mają możliwość zapoznania się z udostępnionymi w tej Sali, w widocznym miejscu, przepisami regulującymi zasady pobytu w Izbie. Do dyspozycji przebywających w Izbie nieletnich, pozostaje również znajdująca się obok sala telewizyjna;
8. Izba posiada salę lekcyjną, wyposażoną w tablicę, ławki oraz materiały pomocnicze (mapy geograficzne, historyczne i inne). Zajęcia lekcyjne w Izbie odbywają się codziennie i są prowadzone zarówno przez pracujących tam funkcjonariuszy-wychowawców, jak i odbywających praktyki studentów uczelni wyższych. Tematyka zajęć jest różnorodna i obejmuje moduły dotyczące m. in. pisania wypracowań, głośnego czytania, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją, pozytywnego myślenia;
9. W Izbie rzeczy czyste i brudne przechowywane są w osobnych magazynach. W magazynie do przechowywania rzeczy czystych w dniu wizytacji znajdowały się m.in.: czysta odzież, obuwie, ręczniki, pościel, wydawane nieletnim przy przyjęciu do Izby. Pralka, w której prane są rzeczy osobiste zatrzymanych, znajduje się w umywalni;
10. W izbie dyżurnej odbywają się spotkania nieletnich z rodzicami

lub opiekunami, w obecności funkcjonariusza Izby. Znajduje się tam również szafa, w której przechowywany jest depozyt wartościowy nieletnich. Pozostałe odebrane nieletniemu przedmioty oraz odzież są umieszczane w magazynie z czystymi rzeczami;

11. W pokoju wychowawców znajdują się książki i prasa, które są udostępniane nieletnim;
12. W Izbie zamontowanych jest 15 kamer, bez możliwości odsłuchu, które monitorują większość pomieszczeń. Nie zostały one zainstalowane jedynie w: toalecie, w części umywalni, w której znajdują się 2 natryski, pokoju wychowawców, magazynie do przechowywania rzeczy czystych, kuchni oraz pokoju lekarskim. Kilka z nich nie funkcjonuje sprawnie i wymaga naprawy lub wymiany;
13. Na terenie Izby obowiązuje zakaz używania wyrobów tytoniowych przez nieletnich.

5. Ocena traktowania nieletnich w Izbie.

Z informacji przekazanych przez Kierownika wynika, iż w bieżącym oraz poprzednim roku w Izbie nie doszło do żadnych wypadków nadzwyczajnych oraz nie stosowano środków przymusu bezpośredniego. Potwierdza to analiza książki wydarzeń.

Izba nie posiada wyodrębnionego pomieszczenia izolacyjnego. W razie zaistnienia sytuacji, w której zachowanie nieletniego może spowodować zagrożenie jego życia lub zdrowia albo życia lub zdrowia innych osób, nieletniego umieszcza się w jednej z sypialni. Według zapewnień Kierownika konieczność zastosowania tego środka przymusu bezpośredniego nie zaistniała od kilku lat.

Środkiem przymusu bezpośredniego, który może zostać zastosowany w Izbie jest kaftan bezpieczeństwa. Według informacji przekazanych przez Kierownika nie jest on jednak stosowany, a wszelkie sytuacje, które wymagałyby jego użycia, są rozwiązywane poprzez rozmowę z nieletnim.

Należy zauważyć, że w świetle obowiązującego prawa stosowanie w Policyjnych Izbach Dziecka kaftana bezpieczeństwa jest niedopuszczalne.

Podstawy prawnej w tym zakresie nie mogą stanowić Zasady pełnienia służby przez policjantów w policyjnych izbach dziecka, będące załącznikiem do decyzji Komendanta Głównego Policji nr 346 z dnia 9 sierpnia 2004 r.

6. Analiza dokumentacji Izby.

Na podstawie analizy książki zatrzymanych stwierdzono 14 przypadków przedłużania pobytu nieletnich w Izbie w 2008 r. ponad ramy czasowe określone w art. 40 § 1 ustawy z dnia 26.10.1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r., Nr 11, poz. 109 z późn. zm.). Z analizy treści sprawozdania sędziego Sądu Rejonowego wynika, że takich przypadków w 2007 roku było 16. Najdłuższy czas pobytu nieletniego w Izbie w 2007 roku wynosił 21, a w 2008 roku - 17 dni. Zgodnie z informacjami przekazanymi w tym przedmiocie przez Kierownika Izby, występowanie takich sytuacji spowodowane jest koniecznością oczekiwania na zwolnienie się miejsca w schronisku dla nieletnich lub zakładzie poprawczym, do którego zatrzymani są kierowani na mocy postanowienia sądu.

Analiza książki wizyt lekarskich ujawniła brak należytej staranności przy dokonywaniu w niej wpisów przez lekarzy. W niektórych miejscach nie określono godziny lub daty badania lekarskiego, jak również nie oznaczono jego liczby porządkowej.

W książce wydarzeń, dzienniku korespondencji oraz książce zatrzymanych nie stwierdzono uchybień w zakresie prowadzenia tej dokumentacji.

Z analizy zestawienia statystycznego wynika, że w 2006 roku w Izbie przebywało 300, a w 2007 roku 284 nieletnich. Większość z nich stanowili chłopcy - 288 w 2006 oraz 262 w 2007 roku.

W 2006 roku umieszczono w Izbie 244 osoby, w stosunku do których istniało uzasadnione podejrzenie, że popełniły czyn karalny, a zachodziła uzasadniona obawa ich ukrycia się lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można było ustalić tożsamości nieletniego. W 2007 r. w Izbie przebywało 261 takich nieletnich. W latach 2006-2007 do 23 zwiększyła się liczba nieletnich umieszczonych w Izbie ze względu na samowolny pobyt poza

zakładem poprawczym lub schroniskiem dla nieletnich (w 2006 roku wynosiła ona 12). Wzrosła również liczba nieletnich umieszczonych w Izbie po raz pierwszy - 143 osoby w 2006 oraz 170 osób w 2007 roku.

Wnioski sformułowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w protokołach z kontroli Izby przeprowadzonych w dniach: 08.02.2007 r. oraz 10.04.2008 r. dotyczyły:

1. braku łatwo zmywalnej podłogi w gabinecie lekarskim;
2. wyeksploatowanej wykładziny w kuchni oraz braku umywalki do mycia rąk;
3. braku wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej w pomieszczeniach sypialni i magazynów.

Przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzili, że jedynie pierwsze z w/w nieprawidłowości zostały usunięte. Z informacji przekazanych przez Kierownika Izby wynika, że pozostałe uchybienia nie zostały naprawione z uwagi na ograniczone środki finansowe, którymi dysponuje Izba.

Analiza ramowego rozkładu dnia wskazuje na to, że nieletnim umieszczonym w Izbie organizuje się czas, mając na uwadze poszanowanie praw oraz konieczność rozwoju dziecka. Podczas pobytu w Izbie nieletni biorą udział w organizowanych przez Izbę zajęciach: ruchowych, lekcyjnych oraz świetlicowych. Uczestniczą również w pracach porządkowych. Ponadto, mają zapewniony czas przeznaczony na wypoczynek.

Treść praw umieszczonego w Izbie oraz regulamin Izby nie budzą zastrzeżeń. Dokumenty te są zgodne z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21.01.2002 r. w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka (Dz.U. z 2002 r., Nr 10, poz. 104 z późn. zm.). Nie stwierdzono także niezgodności z w/w rozporządzeniem obowiązków zatrzymanych w Izbie oraz środków oddziaływania wychowawczego stosowanych wobec nich, które zostały zawarte w regulaminie Izby.

7. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, iż w Policyjnej Izbie Dziecka w Szczecinie - generalnie rzecz biorąc - przestrzegane są prawa nieletnich.

Przeprowadzony ogląd Izby połączony z analizą dokumentacji pozwala na sformułowanie następujących zaleceń:

1. zamontowanie zasłon w kabinach prysznicowych w celu zapewnienia zatrzymanym intymności podczas kąpieli;
2. zrealizowanie zaleceń Państwowej Inspekcji Sanitarnej, tj. zmiana wykładziny i zamontowanie umywalki do mycia rąk w kuchni oraz zapewnienie mechanicznej lub grawitacyjnej wentylacji w pomieszczeniach sypialni;
3. zwrócenie uwagi na konieczność starannego dokonywania wpisów w książce wizyt lekarskich przez lekarzy;
4. naprawa lub wymiana niesprawnych kamer;
5. dążenie do zapewnienia pełnej obsady kadrowej, posiadającej przygotowanie pedagogiczne;
6. wydzielenie w miarę możliwości pomieszczenia izolacyjnego;
7. zwrócenie uwagi funkcjonariuszom pracującym w Izbie na bezwzględny zakaz używania kaftana bezpieczeństwa wobec nieletnich umieszczonych w Policyjnej Izbie Dziecka w Szczecinie.